

the professional worldview of the future teacher of music]. Kyiv.

6. Chernysh, T. M. (2017). *Formuvannya universalii osvityno-humanitarnoho diskursu informatsiynoho suspil'stva: teoretyko-metodolohichni vymiry*. [Formation of universals of educational and humanitarian discourse of the information society: theoretical and methodological dimensions]. Kyiv.

7. Sharay, N. A., Nikolayeva, L. N., Vdovina, T. V. (2014). *Obrazovatel'nyy klaster kak integrativnaya sistema*. [Educational cluster as an integrative system]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОЛЕКСЮК Ольга Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса

Грінченка.

Наукові інтереси: розвиток духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OLEKSIUK Olga Mykolaivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Music Art of the Institute of Arts of Borys Grinchenko Kyiv University.

Circle of scientific interests: development of spiritual potential of the individual in post-classical artistic education.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2019 р.

УДК 378 (410)

ОРОС Ільдико Імрїївна –

доктор філософії, ректор
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II
<https://orcid.org/0000-0001-7300-9362>
e-mail: ildiko@kmf.uz.ua

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Процес старіння суспільства, який спостерігається упродовж останніх десятиліть в розвинених країнах світу (через збільшення загальної тривалості життя) і в країнах, що розвиваються (через зниження рівня народжуваності та міграцію), а також економічний та соціальний фактори спонукають старших дорослих (до цієї групи належать і люди похилого віку) брати участь у різних освітніх програмах. Найбільш поширені і розвинені заклади освіти із соціалізації людей похилого (третього) віку є університети третього віку, в яких, виконуючи свої основні функції – освітню та соціальну – підвищується рівень суспільної інтеграції особистості та якість життя людей похилого віку, що також сприяє реалізації концепції активного і позитивного старіння. Університети третього віку в основному пропонують освітні програми, які зосереджуються на медичних та соціальних програмах, пов'язаних із старінням, що сприяє розвитку у людей похилого віку відповідальності за власне здоров'я (до програми включено курси з охорони здоров'я, здорового способу життя та першої медичної допомоги). Сучасні інформаційні

технології сприяють університетам третього віку (УТВ) створювати освітні портали, електронні курси для дистанційного навчання і спілкування осіб похилого віку, які не мають можливості відвідувати заклад [1; 2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження значний інтерес становлять праці зарубіжних та вітчизняних науковців з проблем освіти людей похилого віку: Я. Бельмаз, А. Богупька, О. Бойко, І. Козубовська, П. Ласлет (P. Lasslett), Л. Морріс (L. Morris), В. Поліщук, О. Пригиляк, О. Пришляк, Р. Свінделл (R. Swindell), Н. Чаграк, С. Шпенік та ін.

Мета статті – дослідити підготовку фахівців із соціальної роботи для людей похилого віку у Великій Британії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Велика Британія – одна з перших країн, у якій почалася визнаватися як окремий вид професійної діяльності соціальна робота, яка упродовж тривалого часу була лише практичною діяльністю – способом надання допомоги та підтримки [1]. Перший британський університет третього віку засновано у м. Кембридж у 1981 р. [3].

У Великій Британії (Англії, Шотландії і Уельсі) офіційно зареєстровані

240 університетів третього віку (УТВ). З них функціонують 528 груп людей літнього віку за інтересами, в яких навчаються 385 029 членів (2017 р.). Мережа університетів третього віку продовжує швидко розширюватися. В середньому щороку у Великій Британії відкриваються близько 50 нових університетів третього віку [4].

Більшість УТВ у Великій Британії поєднують освітній, творчий, соціальні заходи, які сприяють покращенню загального стану здоров'я та добробуту населення похилого віку. Британські університети третього віку підтримують тісні контакти з міжнародною асоціацією університетів третього віку (International Association of Universities of the Third Age) (IAUTA), яка була заснована у 1974 році і налічує більш ніж 130 країн-учасниць. Головне призначення діяльності IAUTA полягає в об'єднанні по всьому світу міжнародної мережі закладів пожиттєвої освіти [4].

Виникнення соціальної роботи потребувало підготовки фахівців, які займалися лише цією діяльністю. Слід зазначити, що професійна підготовка соціальних пацієнтів у Великій Британії розпочалася у 50-х роках ХХ століття (створювалися школи соціальної роботи в університетах, відкривалися відділення аспірантури, застосовувалися принципи диференціації та індивідуалізації у підготовці соціальних працівників.

Нині у Великій Британії існують три цикли освіти із соціальної роботи: бакалаврський, тривалість 3 роки; студенти отримують диплом бакалавра соціальної роботи (Bachelor of Social Work – BSW) після закінчення бакалаврської програми із соціальної роботи; магістерський, навчання фахівців із соціальної роботи на ньому триває 1–2 роки, після закінчення якого випускники отримують магістерську ступінь із врученням диплому магістра соціальної роботи (Master of Social Work – MSW); докторський рівень (PhD) виник у зв'язку з визнанням необхідності та важливості освіти і соціальної роботи у ЗВО.

Перший набір на бакалаврську програму з соціальної роботи у ЗВО було здійснено в країнах королівства Великої Британії у 2003–2004 рр. Для підготовки спеціалістів із соціальної роботи до ЗВО набирали викладачів соціальної роботи із практичним досвідом, але вони мали недостатню кваліфікацію, для навчання дослідженням наступне покоління практиків. Щоб розв'язати цю проблему, вирішили здійснювати підготовку викладачів у ЗВО на докторських програмах, які довго рахували потреби

сучасного ринку праці через створення центрів та партнерств досконалості докторської підготовки [3]. Перша в Україні докторська програма із соціальної роботи була створена у 1998 р. в Університеті Східної Англії (University of East Anglia).

Доля розвитку всіх рівнів освіти із соціальної роботи у Великій Британії ключовою була стратегія досліджень у сфері соціальної роботи у ЗВО 2006–2020 рр. (Social Work Research Strategy in High Education 2006–2020) та стратегія розвитку на 2017–2023 рр. У 2010 р. Було створено 21 центр досконалості докторської підготовки (Doctoral Training Centers – DTCs), що включав 46 ЗВО (12 – окремих ЗВО і 9 консорціумів ЗВО). Центри пізніше були перетворені на партнерську досконалисть докторської підготовки (Doctoral Training Partnerships – DTPs), які забезпечують поглиблену підготовку, посилюють міждисциплінарний компонент докторської підготовки, її прикладний аспект.

Нині у сполученому Королівстві можливі такі напрями докторської освіти із соціальної роботи: PhD, що присвоюються на основі низки рецензованих наукових публікацій викладачів або випускників цього університету, що супроводжуються узагальнюючою письмовою роботою, яка представляє загальний виступ і висновки (PhD by publication); здобуття ступеню професійного доктора соціальної роботи (professional doctorate in Social Work); здобуття ступеню професійного доктора з соціальної роботи, об'єданого з іншими дисциплінами (professional doctorate in Social Work combined with other disciplines) [1].

Кількість докторантів у Великій Британії з 235 у 2005 р. зросла до 598 у 2009 р. [1], що пов'язано із потребами практики, потребами ринку праці. Як зазначає О. Бойко, станом на 2012 рік 65% докторантів із соціальної роботи навчалися за докторськими програмами, завершення яких вимагає написання дисертації. 24% – на програмах підготовки професійного доктора із соціальної роботи. 10% – на програмах підготовки професійного доктора з соціальної роботи, об'єданих з іншими дисциплінами, і лише 1% – докторські програми, у яких докторський ступінь присуджується за результатами написання наукових статей [1].

Як видно із зазначеного, кількість докторантів із соціальної роботи у Великій Британії стрімко зростає, але переважна більшість докторантів із соціальної роботи навчається за програмами підготовки, які завершуються присвоєнням наукового ступеню PhD на основі написання і захисту

дисертації. Зазначимо, що підготовка здійснюється на національному рівні. Безумовно, якщо в університетах будуть працювати такі висококваліфіковані фахівці, вони будуть здійснювати професійну підготовку майбутніх фахівців із соціальної роботи для роботи з людьми похилого віку на високому науково-методичному рівні.

Наведемо приклади підготовки фахівців із соціальної роботи в університетах країн сполученого Королівства.

Зміст навчання за докторськими програмами з соціальної роботи (PhD in Social Work) пов'язаний з науковими інтересами докторанта. В університеті Ворвік спеціалізацією докторантів є: гендерне насильство, економічна та расова приналежність, міграція; гендерні особливості і політика в Європі, соціальна єдність, менеджмент індивідуальних послуг, тобто проблеми, над розв'язанням яких будуть працювати підготовлені фахівці із соціальної роботи [3].

В університеті Ворвік діє така процедура зарахування на докторську програму: визначення з темою та формою дослідження; зустріч із керівником відповідної кафедри та з потенційним супервізором наукової роботи; розробка і подання аплікантом аплікаційної форми, що включає: обрану сферу дослідження, основні дослідницькі питання, підходи, визначений термін написання роботи; дві академічні рекомендації; документи про освіту.

Університет Ворвік пропонує присвоєння докторського ступеню на основі публікацій. Докторською програмою із соціальної роботи і соціальної політики в університеті Ворвік опікується центральне навчання впродовж життя, що існує на базі факультету соціальних наук. Кандидатами можуть бути випускники або викладачі закладу. В процесі захисту кандидат має продемонструвати свій внесок у базу знань на основі презентації захисту портфоліо взаємопов'язаних у публікованих дослідницьких документах (статей, монографій, книг, звітів, наукових видань тексту, що супроводжується науковим текстом) [5].

Що стосується підготовки професійного доктора (Prof Doct), то його професійний практичний досвід стає основою для формування теоретичної складової суперевізованого дослідницького проекту, на основі якого присуджується науковий ступінь після індивідуального усного захисту [5]. Робоче навантаження докторської програми складає мінімум 180 кредитів упродовж 3–4 років (очна форма) і 5–7 років (заочна форма

навчання) [1; 5].

У відділенні освіти для дорослих університету Глазго (Шотландія) реалізується програма навчання дорослих «Освіта дорослих для соціальних змін», яка спрямована на розробку навчальної програми, що дозволяє викладачам ефективно та компетентно працювати з дорослими, змінюючи соціально різноманітні контексти. Рушійною силою створення програми, її стурбованість з приводу соціальної нерівності та віра в те, що дорослі просвітителі можуть сприяти змінам на основі розумного та всеохоплюючого зростання. Навчальний план і програма розроблені таким чином, щоб максимізувати результати навчання за рахунок мобільності студентів і персоналу. Програма магістратури Erasmus Mundus заснована консорціумом, що складається з університету Глазго (Шотландія), університету Мальти, університету Майноте (Ірландія), Таллінського університету (Естонія) та відкритого університету Кіпру. Унікальність цієї програми полягає в тому, що її спрямованість об'єднує сильні сторони всіх університетів-партнерів у відповідні ступені, яка турбує основні питання нашого часу, такі як соціальна нерівність, міграція, міжкультурне співробітництво та співпраця.

Навчаючись за цією програмою, майбутні просвітителі вивчають такі предмети: вступ до освіти дорослих для соціальних змін; міжнародні проблеми освіти дорослих або психологія навчання дорослих; практичні аспекти освіти дорослих; практика; навчання дорослої освіти онлайн.

Навчатися за програмою потрібно 24 місяці (повний робочий день).

За результатами навчання за програмою «Освіта дорослих для соціальних змін» проводиться значна кількість конференцій, семінарів та інших соціокультурних заходів із залученням усіх університетів-партнерів консорціуму [6].

На базі центру продовженої освіти (освіти протягом усього життя) (Centre for Lifelong Learning) університету Ворвік (The University of Warwick) серед інших запроваджено і напрям «Соціальна робота» (магістр). Дослідження охоплюють науково-орієнтовані результати, які відповідають найвищим стандартам передового досвіду, заохочують дослідницьку спрямованість студентів. Цілі дослідження полягають у наступному: розробити інноваційні теоретичні та методологічні підходи в дослідженнях, сприяти міжпрофесійному та міждисциплінарному дослідженню у центрі та в університеті, підтримати публікацію у

високоякісних журналах та забезпечити передачу та розповсюдження результатів досліджень з метою їх максимального впливу, забезпечити включення користувачів у ефективне партнерство дослідження, сприяти соціальній справедливості [7]. Успішне закінчення навчання за напрямом «Соціальна робота» (магістр) приведе до отримання ступеня магістра соціальних наук (MA Social Work) і дасть змогу звернутися до питань охорони здоров'я та професійної допомоги з метою реєстрації як соціального працівника.

Досвід роботи групи соціальної роботи та інтереси викладачів включають предмети: фізичне та емоційне благополуччя дітей; захист дітей, стать та насильство в сім'ї; люди та здоров'я; роль влади у захисті дітей; критична соціальна робота; нерівність статі та здоров'я; батьківство; позитивне використання ІКТ та соціальних мереж у навчанні та практиці; робота з людьми, які мають фізичні вади та труднощі у навчанні; спілкування та міжпрофесійне навчання.

Програма була розроблена в процесі консультації з користувачами послуг та партнерами, які беруть участь у навчанні [8].

Сфера діяльності педагогів-андрагогів, які працюють у сфері освіти дорослих визначають їхню затребуваність. Зокрема некомерційних організаціях це: адміністрація, педагоги-наставники в установах, підприємствах (внутрішньофірмова освіта); представники місцевих відділів (управління) освіти, навчальних центрів, їх інформаційних і методичних служб, фахівці ресурсних центрів, керівники регіональних методичних об'єднань; керівники, викладачі та методисти ЗВО, співробітники науково-дослідних установ, які займаються проблемами освіти дорослих.

У громадських організаціях такими спеціалістами є: лідери організацій; менеджери освітніх програм і проєктів; тренери, фасилітатори, модератори навчальних програм для різних цільових груп дорослих.

У комерційних організаціях це: керівники підрозділів, що займаються продажем, організацією і проведенням платних навчальних заходів; співробітники відділів продажів, менеджери груп, які займається організацією платних навчальних програм; фахівці, які реалізують навчальні програми (тренери, організатори семінарів, практикумів, круглих столів, навчальних коуч-сесій); фахівці-експерти (наставники) у внутрішньому навчанні нових молодих фахівців, а також співробітники внутрішніх навчальних центрів великих компаній; індивідуальні підприємці,

які займаються проведенням семінарів, тренінгів, поєднуючи організаторську та викладацьку діяльність; наймані фахівці (freelancer), які реалізують навчальні програми.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, зважаючи на те, що для роботи в освітньому середовищі з дорослими потрібні фахівці-професіонали, які б отримали спеціальну професійну підготовку щодо навчання дорослих, ця проблема розв'язується у Великій Британії шляхом підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослим населенням, підготовки персоналу підприємств для навчання робітників на виробництві, підготовки фахівців із соціальної роботи для людей похилого віку. Підготовка персоналу підприємств для роботи з робітниками на виробництві здійсниться відповідно до стратегії «Європа 2020» (2011–2020 рр.), яка пропонує фактори зміцнення економіки та впровадження концепції «Навчання впродовж життя», згідно з якою кожен громадянин має можливість реалізувати свої освітні потреби на підприємстві. Для Великої Британії характерний тип ринково-регульованої системи професійної підготовки робочої сили, де провідну роль відіграють компанії, які виконують роль провайдерів, відбираючи тренерів управління структурою для навчання робочих і витрат на навчання, тут внесок роблять: уряд, роботодавці та робочі. Наведемо приклади підготовки виробничого персоналу для здійснення підготовки кваліфікованої робочої сили на підприємствах Великої Британії згідно програм: «Програма навчання дорослих, спрямована на розробку навчальної програми» (відділення освіти для дорослих університету Глазго (University of Glasgow); «Програма професійного розвитку для освіти дорослих» (факультет бізнесу Нотінгемського університету (University of Nottingham); Програма «Виробництво та збереження сільськогосподарської та харчової продукції» (центр продовжуваної освіти Варвікського університету (University of Warwick).

Підготовка педагогічного персоналу для навчання дорослих здійснюється у Великій Британії на основі підходу до рольових позицій педагога-андрагога. Дослідниця Л. Лук'янова окреслила зміст інтегрально-рольової позиції педагога-андрагога і представила його у вигляді трьох складових змісту діяльності андрагога: професійно-змістової, проєктувально-технологічної та організаційно-діагностувальної, у результаті об'єднання яких одержала інтегрально-рольову позицію педагога-андрагога, в якій визначено вимоги до викладача-андрагога,

що становить основу професійної підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослим населенням, при застосуванні якої, на нашу думку, країна одержить високоосвічених професіоналів, які на високому рівні зможуть задовольняти вимоги дорослих студентів. Підготовка педагогічного персоналу для навчання дорослих здійснюється згідно програм: Програма курсу «CELTA» (Certificate in English Language Teaching to Adult) при Кембриджському університеті; Програма курсу «DELTA» (Diploma in English Language Teaching to Adult) при Кембриджському університеті. Аналіз названих програм їх співставлення з інтегрально-рольовою позицією андрагога свідчить, що програми структуровані на високому науковому і методичному рівні; Програма «Навчальні досягнення (освіта дорослих, розвиток громади та молоді)» при відділенні освіти для дорослих університету Глазго (University of Glasgow); Програма «Початкова підготовка вчителів» (центр неперервної освіти дорослих Ворвікського університету (The University of Warwick); Програма «Професійний розвиток учителів» (лондонський університет (University of London). Програми сприяють підготовці і професійному розвитку викладачів до навчання дорослих.

Підготовка фахівців із соціальної роботи до навчання дорослих здійснюється у Великій Британії відповідно до стратегії дослідження у сфері соціальної роботи у ЗВО 2006–2020 рр. та стратегії розвитку на 2017–2023 рр. на 3-х рівнях: бакалаврському, магістерському, докторському для чого в університетах країни створюються школи соціальної роботи, працюють відділення аспірантури; функціонують центри досконалості докторської підготовки; розроблена стратегія досліджень у сфері соціальної роботи у ЗВО 2006–2020 рр. Наведено приклади програм щодо підготовки фахівців із соціальної роботи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Оксана Михайлівна. Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут вищої освіти НАПН України, Київ, 2017. – 262 с.
2. Кучай О. Формирование информационной компетенции – одна из ведущих задач подготовки будущего учителя // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – Серия: «Педагогика и психология». – 2010. – № 1(1). –

С. 23–25.

3. Чаграк Н. Університет третього віку: соціокультурне й освітнє середовище для людей похилого віку <http://194.44.152.155/elib/local/2351.pdf>

4. Vira Polishchuk, Oksana Pryshlyak. The activity of the third age universities in frence and great britain: comparative analysis <http://journals.uran.ua/swe/article/view/106728>

5. Doctoral degree characteristics statement. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2015 http://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/master-s-degree-characteristics-statement.pdf?sfvrsn=6ca2f981_10

6. Adult education for social change (erasmus mundus international master) <https://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/adulteducationforsocialchangeinternationalmaster/#tab=1>

7. Centre for Lifelong Learning <https://warwick.ac.uk/study/cll/research/about/>

8. Social Work <https://warwick.ac.uk/study/cll/courses/professionaldevelopment/socialwork/>

REFERENCES

1. Boyko, O. M. *Profesiynna pidhotovka fakhivtsiv iz sotsial'noyi roboty tret'oho rivnya vyshchoyi osvity u Velykiy Brytaniyi*. [training of third-level social work professionals in the UK]. Kyiv.

2. Kuchay, O. (2010). *Formyrovanye ynformatsyonnoy kompetentsyy – odna yz vedushchykh zadach podhotovky budushcheho uchytelya*. [Formation of information competence is one of the leading tasks of preparing future teachers]. Tol'yatty.

3. Chahrak N. *Universytet tret'oho viku: sotsiokul'turne y osvitnye seredovyshche dlya lyudey pokhyloho viku* - [Electronic resource]. [University of the Third Age: socio-cultural and educational environment for the elderly]. - Access mode:<http://194.44.152.155/elib/local/2351.pdf>

4. Vira Polishchuk, Oksana Pryshlyak. The activity of the third age universities in frence and great britain: comparative analysis <http://journals.uran.ua/swe/article/view/106728>

5. Doctoral degree characteristics statement. The Quality Assurance Agency for Higher Education 2015 http://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/master-s-degree-characteristics-statement.pdf?sfvrsn=6ca2f981_10

6. Adult education for social change (erasmus mundus international master) <https://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/adulteducationforsocialchangeinternationalmaster/#tab=1>

7. Centre for Lifelong Learning <https://warwick.ac.uk/study/cll/research/about/>

8. Social Work <https://warwick.ac.uk/study/cll/courses/professionaldevelopment/socialwork/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОРОС Ільдико Імріївна – доктор філософії, ректор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ.

Наукові інтереси: шляхи удосконалення освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OROS Ildiko Imriivna – Doctor of Philosophy, Rector of the Ferenc Rakocsi II Transcarpathian Hungarian Institute.

Circle of scientific interests: ways to improve education.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2019 р.

УДК 378.4(430-21)

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри вокально-хорових дисциплін та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

[https:// orcid.org/ 0000-0002-4393-2831](https://orcid.org/0000-0002-4393-2831)

e-mail: rastrygina.alla@gmail.com

КЛЕПАР Марія Василівна -

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

[https:// orcid.org/ 0000-0003-3545-411X](https://orcid.org/0000-0003-3545-411X),

e-mail: mklepar10@gmail.com

ВИХОВНИЙ СЕГМЕНТ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Визначальною ознакою розвитку демократичного суспільства є прагнення досягнути сенсу існування людини не тільки у її матеріальному, а й в духовно-культурному проявах. Тому, найбільш актуальним напрямком у вирішенні проблеми удосконалення виховного сегменту професійної підготовки майбутнього фахівця-міжнародника стають питання щодо визначення специфіки виховного середовища закладу вищої освіти, здатного забезпечити його професійно-особистісний розвиток та розширення уявлень про теоретико-методологічне підґрунтя й умови створення такого середовища, котре зумовлює як саморозвиток і самореалізацію особистості, так і зміни в системі вищої професійної освіти в цілому.

Професіоналізм сучасного фахівця-міжнародника має вимірюватись не тільки рівнем сформованості його професійної компетентності, а й наявністю в структурі його особистості специфічних характеристик, що складають систему його культурно-творчих життєвих сенсів й спрямовують його практичну діяльність на реалізацію гуманістичних цінностей. Тобто, ефективність професійно-особистісного

розвитку майбутнього фахівця залежить, з одного боку від специфіки освітнього простору, в який він включений об'єктивно, з іншої – від його «зустрічної активності» (В. Д. Гатальський) – усвідомленого прагнення до самовдосконалення й культурно-творчого самовираження в професійній діяльності [7].

Виховний сегмент освітнього простору закладу вищої освіти, як один з його компонентів, який формується безліччю взаємодіючих суб'єктів, визначається специфікою професії майбутнього фахівця-міжнародника й містить певну сукупність чинників, що забезпечують можливість культурно-творчого освоєння студентом цього простору та творення в ньому себе як особистості й професіонала. Доповнюючи і компенсуючи можливості навчальної діяльності, виховна складова підготовки майбутнього фахівця-міжнародника має забезпечити становлення і розвиток його духовно-культурного потенціалу за рахунок включення його в різні сфери квазіпрофесійної діяльності, соціокультурних відносин та соціальної практики [7].

Нормативні вимоги до виховання майбутнього фахівця-міжнародника зумовлені тими завданнями, що актуалізуються під впливом двох основних